

АНОТАЦІЯ

Магдисюк С. В. Удосконалення механізму розвитку критичної інфраструктури регіонів України. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування зі спеціальності 073 Менеджмент. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2026.

Дисертацію присвячено поглибленню теоретичних засад, розширенню методичних підходів, а також розробці низки практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму розвитку критичної інфраструктури регіонів України.

Перший розділ «Теоретичні основи розвитку критичної інфраструктури країни» містить уточнення поняття «механізм розвитку критичної інфраструктури», розширення підходів до оцінки стійкості та розвитку критичної інфраструктури та удосконалення класифікації ризиків критичної інфраструктури.

Наведено підходи до визначення поняття «критична інфраструктура» як на наднаціональному рівні, так і на рівні урядів країн світу, що в умовах значної невизначеності набуває важливого значення. Проаналізовано підходи українських фахівців до визначення таких категорій, як «критична інфраструктура», «розвиток», «механізм», «організаційно-економічний механізм», резюмовано, що теоретичним питанням механізму розвитку критичної інфраструктури приділено недостатньо уваги. Поряд з існуючими у світових підходах взаємозалежностями між системами/складовими/елементами критичної інфраструктури окреслено економічні залежності, економічні зв'язки, що характеризуються економічним результатом. На основі опрацювання зазначених підходів запропоновано визначення поняття «механізм розвитку критичної інфраструктури», що

базується на врахування економічної, соціальної та безпекової складових функціонування критичної інфраструктури, ефективному поєднанні ресурсів у процесах управління.

Охарактеризовано сучасні підходи до оцінки стійкості та розвитку критичної інфраструктури. На цій основі визначено, що існуючі підходи, аналізуючи та оцінюючи широке коло аспектів критичної інфраструктури, не містять економічної оцінки функціонування секторів/підсекторів критичної інфраструктури, процесів їх відтворення, розвитку. Запропоновано підхід до оцінки функціонування, відтворення та розвитку секторів/підсекторів критичної інфраструктури, як видів економічної діяльності, на основі даних системи національних рахунків, що використовує інтегровані, релевантні макроекономічні дані, які є інформативними, послідовними, взаємопов'язаними рахунками, балансами, таблицями.

Охарактеризовано існуючі світові підходи до класифікації ризиків критичної інфраструктури, визначено, що, незважаючи на дещо різні їх підходи, відслідковується також і певна їх схожість. Розглянуто сучасні як глобальні, так і національні, регіональні, місцеві ризики/загрози/небезпеки. Визначено, що з урахуванням зростання кількості, різноманітності ризиків, їх частоти, складності, масштабування, посилення взаємовпливу, каскадності, рівнів і джерел виникнення та поширення, характеру впливу, сучасні підходи до класифікації ризиків не охоплюють весь їх спектр. Удосконалено класифікацію ризиків критичної інфраструктури за ознаками: рівня виникнення, характеру впливу, джерела виникнення, сектору/підсектору виникнення.

У другому розділі «Аналіз функціонування секторів/підсекторів критичної інфраструктури України та регіонів» проведено аналіз функціонування ІТ-секторів критичної інфраструктури, транспортного сектору та банківського підсектору фінансового сектору.

Проаналізовано функціонування ІТ-секторів критичної інфраструктури, як видів економічної діяльності у ВВП України за даними системи

національних рахунків, а також за показниками обсягів експорту, інвестицій, кількості та доходів ІТ-підприємств, їх регіонального розподілу та активності. Визначено, що ІТ-сектори критичної інфраструктури відновлюються, функціонують безперервно, швидко адаптуючись до скрутних умов. Підсумовано, що ІТ-сектори критичної інфраструктури країни та регіонів в умовах ризиків/небезпек та звуження економіки мають потенціал зростання, розвитку.

Проаналізовано діяльність сектору транспорту критичної інфраструктури України, як виду економічної діяльності, визначено його значущість для економічної та соціальної сфер, проаналізовано за показниками: випуску сектору транспорту, проміжного споживання, валової доданої вартості. Проаналізовано вантажообіг та пасажирообіг у довоєнний та воєнний періоди, доходи та прибутки крупних транспортних підприємств критичної інфраструктури країни. Наведено обсяги інвестицій у сектор транспорту. Підсумовано, що транспортний сектор критичної інфраструктури, запроваджуючи нові напрями діяльності, має перспективи розвитку, відповідаючи таким характеристикам, як безперервність роботи, функціональність, високе протистояння та відновлення після небезпек/ризиків, стійка адаптивність до кризових/небезпечних умов, стабілізуючи базову життєздатність національної економіки, підтримуючи безпеку суспільства та національну обороноздатність.

Проаналізовано функціонування банківського підсектору критичної інфраструктури, як виду економічної діяльності, його випуск, проміжне споживання, валову додану вартість, прибуток. Проаналізовано ресурси фінансового сектору, активи банків, депозити та кредити банківського підсектору критичної інфраструктури у довоєнний та воєнний періоди. Банківський підсектор фінансового сектору критичної інфраструктури має стратегічні пріоритети, забезпечує макроекономічну та фінансову стабільність, розвиває сучасні напрями та фінансові послуги. Резюмовано, що банківський підсектор фінансового сектору критичної інфраструктури

функціонує безперервно, протистоїть та адаптується до воєнних умов, стабілізуючи економіку.

На основі результатів аналізу та оцінки функціонування секторів/підсекторів критичної інфраструктури виокремлено показники, що характеризують функціональність, швидку адаптивність, безперервність в роботі, стійке протистояння та швидке відновлення після будь-якого впливу загроз/небезпек, стабілізуючи національну економіку, забезпечуючи розвиток критичної інфраструктури.

Третій розділ «Удосконалення управління розвитком критичної інфраструктури регіонів України» містить пропозиції щодо удосконалення управління розвитком критичної інфраструктури на регіональному рівні, побудові інформаційного забезпечення управління критичною інфраструктурою на регіональному рівні, удосконалення управління активами підприємств критичної інфраструктури регіонів.

Проаналізовано світовий досвід ефективного управління стійкістю та розвитком критичної інфраструктури країн та їх регіонів. На основі цього визначено, що управління критичною інфраструктурою на регіональному рівні є актуальним сучасним підходом, який, базуючись на принципі субсидіарності, забезпечує стійкість КІ регіонів, захист громад, розвиток економіки регіонів. Запропоновано удосконалення управління критичною інфраструктурою шляхом створення Координаційних центрів стійкості та розвитку критичної інфраструктури на регіональному рівні та їх робочих груп.

Розглянуто світовий досвід інформаційного забезпечення управління критичною інфраструктурою, визначено, що вагомим інструментом впливу на стійкість, відновлюваність та розвиток критичної інфраструктури є інформація про загрози та небезпеки, про ресурси протистояти їм, про стан мереж/об'єктів/активів, а також платформи та/або механізми з обміну інформацією, обмін передовим досвідом. Наведено системний підхід до визначення інформаційного забезпечення управління критичною інфраструктурою регіону. Запропоновано створення на регіональному рівні

інформаційного центру щодо формування, накопичення, обміну, використання інформації та даних критичної інфраструктури регіону. Систематизовано інформаційні ресурси та дані інформаційного забезпечення управління критичною інфраструктурою регіону. Охарактеризовано можливості та важливі завдання, які допоможе вирішити інформаційне забезпечення управління критичною інфраструктурою на регіональному рівні.

Розглянуто важливість оборотних/поточних активів для діяльності підприємств критичної інфраструктури. Проаналізовано структуру та динаміку оборотних активів підприємств сектору транспорту критичної інфраструктури. Запропоновано методичний підхід з використанням факторного аналізу впливу елементів оборотних активів, а в їх складі дебіторської заборгованості, на доходи, на фінансово-економічні результати діяльності підприємств критичної інфраструктури, що включає оцінку зміни виручки (доходу від реалізації) від зміни середньої дебіторської заборгованості та коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості. Проаналізовано оборотні активи підприємств транспортного сектору критичної інфраструктури за запропонованою методикою. Розвинуто підхід до управління поточними активами підприємств критичної інфраструктури на основі аналізу дебіторської заборгованості.

Теоретична значущість та практична цінність результатів підтверджується їх упровадженням у навчальний процес, у діяльність як органів управління критичною інфраструктурою на регіональному рівні, так і підприємств критичної інфраструктури.

Ключові слова: критична інфраструктура, розвиток, ризики, оцінка, система національних рахунків, національна та регіональна економіка, сектори/підсектори критичної інфраструктури, ІТ-сектори, сектор транспорту, банківський підсектор, управління, регіональний рівень, координаційні центри, інформаційне забезпечення, активи критичної інфраструктури.